

## **Pszichológia BA szak záróvizsga tételei** (2019. tavaszi félévtől)

A záróvizsgatételek a négy alaptárgyból készültek (általános lélektan, fejlődéslélektan, személyiséglélektan, szociálpszichológia), és a megadott kulcsszavak köré szerveződő feladatot tartalmaznak. A záróvizsgán mindenki egy tételt húz az alábbiak közül, melynek kidolgozására legalább 15 perc áll rendelkezésére. A megoldás összefüggő bemutatására a záróvizsgán kb. 5 perc áll rendelkezésre, amely után a bizottság kérdéseket tesz fel a tételhez kapcsolódóan.

Sokféle jó megoldás képzelhető el minden tételre, nem visszaadni kell az alapképzés során elsajátított szakirodalmat és tudást, hanem a szakmailag megalapozott saját választ építeni rá a feleletben. A képzés kötelező szakirodalma adja az alapokat, a kapcsolódó kulcsszavak a témakör meghatározásában segítenek. A vizsga gyakorlati jellegű, benne az elsajátított szakmai kompetenciák megjelenését, szintetizálását, alkalmazását értékeljük.

### **ÁLTALÁNOS LÉLEKTAN**

#### **Ált01**

Barátjával az utcán sétál és szemtanúi lesznek, hogy egy autós dühösen kiszáll a járművéből és nekiesik a mögötte haladó autó vezetőjének. Arról kezdenek beszélgetni a barátjával, hogy el fog-e valaha is tűnni a közlekedési agresszió. Ő amellet érvel, hogy ez mindig fennmarad. Világítsa meg számára ezt a problémát árnyaltabban, a tanult agresszióelméletek tükrében!

Kulcsszavak: Agresszióelméletek, ösztönelméletek, behaviorizmus, frusztráció-agresszió hipotézis, vikariáló tanulás stb.

#### **Ált02**

Barátnőjével szeretne majd elutazni nyáron Korfura, ő azonban fél felülni a repülőre. Autóval vagy busszal olyan sokáig tart az út, hogy megérkezés után szinte rögtön indulni kellene vissza. Ő hajlandó elmenni terápiába a fóbia kezeléséhez, de előbb tudni szeretné, egyáltalán mit tud kezdeni egy pszichológus a repülésfóbiával. Segítsen neki az első lépés megtételében azzal, hogy elmeséli neki (edukálja), amit a szorongás komponenseiről tud általános értelemben és a fóbiák geneziséről, kezeléséről specifikusan!

Kulcsszavak: A menekülő viselkedés motivációja: félelem, szorongás, fóbiák és kezelésük: ingerelárasztás vs. szisztematikus deszenzitizáció.

**Ált03**

Évfolyamtársa látott egy filmet a "mind uploading" témájáról: arról, hogy a jövőben lehetséges lesz az agy információtartalmának feltöltése egy "Metaverzumnak" nevezett, közös hálózatba. Véleménye szerint az ilyen módon digitalizált elme nem tud majd különbséget tenni a fizikai világ és annak percepciója között. Beszélgetsen vele arról, hogyan történik ez normális, hétköznapi körülmények között: valóság-hű-e a percepció? Egyáltalán, a fizikai világ valós ingereit észleljük vagy be vagyunk zárva a neuronkiszülések börtönébe?

Kulcsszavak: Percepció, transzdukción, illúziók, észlelési torzítások, pszichofizikai függvények.

**Ált04**

Egyik ismerőse, aki versenyszerűen sportol, abba akarja hagyni a versenyzést, mert minden verseny előtt nagyon szorong, és ettől nagyon feszültnék, stresszesnek érzi magát. Fél attól, hogy ez káros lesz az egészségére. Meséljen neki arról, hogy milyen szorongáscsökkentő, stresszkezelő technikák vannak (pszichológus hogyan segíthet ebben), és arról, hogy minden esetben káros-e az egészségre a stressz.

Kulcsszavak: Negatív érzelmek, szorongás, stressz.

**Ált05**

Egy barátjával beszélgetnek egy közös távoli ismerősről. A barátja szerint az illető mindig dühös arccal néz, és ezért a barátja tart tőle, nem szívesen kerül kapcsolatba vele. Ez Önt meglepi, mivel a távoli ismerőssel kapcsolatban nem tapasztalta, hogy gyakran nézne dühösen. Ennek kapcsán a barátjának mesélje el, hogyan ismerjük fel mások arckifejezéséből az általuk átélt érzelmeket, mi lehet a kettőjük eltérő benyomásának a magyarázata?

Kulcsszavak: Érzelemfelismerés.

**Ált06**

Egy barátjával beszélgetnek a boldogságról, aki megkérdezi öntől, hogy el tudná-e magyarázni neki, hogy mi az a flow, és mi köze lehet a boldogsághoz. A barátja olvasott erről az interneten, de nem értette.

Kulcsszavak: Pozitív érzelmek.

**Ált07**

Milyen hatással van az érzékelés kutatása a mindennapi életre? Mondjon példákat.

Kulcsszavak: Érzékelés, észlelés.

**Ált08**

A hétköznapiakban sokszor használjuk a „figyelem” szót, pl. „felfigyelt valamire”, „figyelmetlensége miatt hibázott”, „lankad a figyelme”. Egy baráti beszélgetésben felmerül, hogy milyen alapvető jellemzői vannak a figyelmi működésnek. Vajon egységes-e figyelem, vagy a figyelem működéseként leírt jelenségek különböző figyelem fogalmakat tükröznek? Segítsen a barátaink megérteni ezt!

Kulcsszavak: Figyelem.

**Ált09**

Egy anya panaszkodik a barátnőjének, hogy a gyermeke a témazáró dolgozat előtt mindig tökéletesen meg tudja írni az édesanyja által megalkotott próbadolgozatot, de az iskolában többnyire csak kettesre sikerül neki. Mit gondol, mi lehet ennek az oka?

Kulcsszavak: Tanulás, emlékezés, felidézés. A szorongás hatása a teljesítményre.

**Ált10**

Egy munkahelyi kiválasztási helyzetben önkitaltós teszteket vesznek fel a jelentkezőkkel és többekben felmerül a gyanú, hogy szakmailag nem megalapozott döntés fog ezek alapján születni. A teszteknek és a tesztelési helyzetnek milyen speciális jellemzői lehetnek ezért felelősek?

Kulcsszavak: Pszichometriai validitás, reliabilitás, mérési hiba.

## FEJLŐDÉSLÉLEKTAN

### Fejl01

Óvodai beilleszkedési probléma hátterében milyen okok állhatnak? Vázolja a segítségnyújtás lehetőségeit. Említsen egy példát ezzel kapcsolatban!

Kulcsszavak: Óvodáskori fejlődési sajátosságok.

### Fejl02

Serdülőkorban a szülőkkel való konfliktushelyzetre említsen egy példát. Mi ennek a lehetséges lélektani háttere és hogyan lehetne a családnak segítséget nyújtani?

Kulcsszavak: Serdülőkor, családon belüli konfliktus, identitáskrízis.

### Fejl03

Kamasz gyermeket nevelő szülők panaszkodnak, hogy nem tudnak eligazodni a gyermekük viselkedésén, havonta változtatja a véleményét dolgokról, ami még pár hónapja a kedvenc tantárgya, hobbija, együttese volt, az mára érdektelen, a továbbtanulási döntéseit is folyamatosan változtatgatja, a család véleményét figyelmen kívül hagyja, holott korábban nagyon jó, szófogadó gyermek volt. Azon tépelődnek, hogy vajon mit rontottak el szülőként, mert persze tudják, hogy ez nem könnyű időszak, hisz ők is voltak kamaszok. Milyen tényezők, fejlődésbeli és életkori sajátosságok megvilágításával tudna segíteni az aggódó szülőknek?

Kulcsszavak: Serdülőkori sajátosságok, identitás kialakulása, Erikson-i fejlődésmodell, Marcia alapvetései.

### Fejl04

Egy édesanya 12 hetes csecsemőjével keresi fel önt, azzal, hogy komolyan aggódik, mivel kisbabájánál csípőízület fejlődési rendellenességet, ficamot állapítottak meg. Emiatt kengyelt kell viselnie, várhatóan 4-6 hónapig, ami erőteljesen korlátozza a kicsit a mozgásban. Az édesanya attól tart, hogy ingerszegényebbé válik a környezet, ha a baba akadályozva lesz a mozgásban és manipulációban. Azt olvasta, hogy ezek a feltételek fejlődési lemaradást okoznak. Mit javasolna az anyának és miért?

Kulcsszavak: Csecsemőkori fejlődés, elsődleges gondozóval való kapcsolat, kötődés, anyai szenzitivitás.

### Fejl05

Óvodáskorú gyermek szülei jelentkeznak a szakembernél, hogy a középső csoportos kisfiúkra sok a panasz az óvodából. Nem fogad szót, csúnyán beszél, heti 2-3 alkalommal előfordul, hogy verekedésbe keveredik. A szülők semmit nem észlelnek a problémából otthon és dühösek az óvónőre, feltételezve, hogy ő látja rosszul, eltúlozza a helyzetet. Mely fejlődéslélektani aspektusok jutnak eszébe a szakembernek a gyermekkel kapcsolatban? Erikson, Piaget és Freud elméleti megfontolásait hogyan lehet segítségül hívni a félreértés tisztázásában?

Kulcsszavak: Kotárs kapcsolatok, szeparáció. Erikson, Piaget, Freud elmélete.

#### **Fejl06**

Kisiskolás gyermek szülei kérnek segítséget azzal a panasszal, hogy a reggeli elindulás akár 1,5 órát is igénybe vesz. Ez az idő egyre növekszik az utóbbi időben. Milyen kérdéseket tenne fel a szülőknek a panasz felvázolása után? Mutasson be három területet, amit érdemes körbejárni a panasszal kapcsolatban!

Kulcsszavak: Nevelési szokások, akarat, jutalmazási-büntetési rendszer.

#### **Fejl07**

Állapotos édesanya kér tanácsot azzal kapcsolatban, hogy mire figyeljen annak kapcsán, hogy kiegyensúlyozott lelkiállapotát meg tudja őrizni a várandósság alatt. Milyen tanácsokat adna?

Kulcsszavak: Várandósság ideje.

#### **Fejl08**

Édesanya - aki Öntől tanácsot kér - úgy érzi, hogy 2 éves gyermeke már unatkozik otthon, gyermektársaságra lenne szüksége néhány órára. Hogyan közelítené meg ezt a problémát? Miről beszélne az édesanyának?

Kulcsszavak: Korai fejlődés.

#### **Fejl09**

Egy édesanya aggodalmaskodik amiatt, hogy 12 hetes gyermeke mozgásfejlődése szerint nem kielégítő. Mit tanácsolna, kihez fordulhat? Hogyan közelítené meg ezt a problémát?

Kulcsszavak: Mozgásfejlődés.

#### **Fejl10**

Egy ismerőse keresi meg azzal, hogy 15 éves gyermekével kapcsolatban felmerült egy szerinte súlyos probléma: drogot próbált ki az iskolában. A beszélgetés során kiderül, hogy egy alkalommal fogyasztott marihuánás cigarettát. Milyen lépéseket javasol az aggódó szülőnek, kivel és miről konzultáljon?

Kulcsszavak: Serdülőkori krízis, drogfogyasztás.

## SZEMÉLYISÉGLÉLEKTAN

### Szem01

Említsen egy olyan esetet a személyiséglélektan köréből, amelyben a rendszerszemlélet alkalmazása a célravezető. Indokolja választását!

Kulcsszavak: rendszerszemlélet megértése, családterápia fogalmának ismerete, rendszerek működésének alapelvei, a család mint rendszer.

### Szem02

Hogyan segíthetünk egy olyan embernek, aki az életét értelmetlennek találja?

Kulcsszavak: noogén neurózisok, logoterápia, az élet értelmét adó tényezők a Frankl-modell szerint (pl. a szenvedés értelme), szabadság és felelősség. Fontos a gyakorlati példa átgondolása.

### Szem03

Van-e pszichológiai értelemben előnye a vallásgyakorlásnak az ateizmussal szemben? Miben igen, miben nem? Hogyan nyilvánulhat ez meg segítői helyzetben?

Kulcsszavak: B-szükségletek(Maslow), spirituális fejlődés, transzcendencia és önmegvalósítás viszonya, spirituális élmény jellemzői, hatásai. Spirituális krízis fogalma, transzperszonális szemléletű terápia. (Maslow-Assagioli-Wilber könyv). Fontos a kérdésre adott válasz részletessége, árnyaltsága, gyakorlati példa átgondolása.

### Szem04

Hogyan látja valakin, hogy elhárító mechanizmusokat használ? Mi ennek a jelentősége a segítő munkában?

Kulcsszavak: Elhárító mechanizmusok fogalmának ismerete, ennek árnyaltsága, elméleti ismeretek kapcsolása a gyakorlati példákhoz, személyiség szerveződési szintek.

### Szem05

Milyen megküzdési módokat ismer? Hogyan tudja eldönteni egy konkrét helyzetben, hogy a megküzdés jó vagy rossz? Függ-e ez a helyzettől? Említsen példákat! Vannak-e megküzdést támogató személyiségjegyek?

Kulcsszavak: A megküzdést meghatározó helyzeti tényezők és személyiségjegyek ismerete, probléma- és érzelemfókuszú megküzdés.

**Szem06**

Egy cégvezetőtől tanulmányai végeztével alkalmasság vizsgálatra kap majd felkérést. Milyen személyiségjegyek alapján és milyen eszközökkel döntené el kiválasztási helyzetben a munkaköri alkalmasság kérdését?

Kulcsszavak: Big Five jegyek ismerete, dinamikájuk, mérőeszközök ismerete.

**Szem07**

Hogyan magyarázná el egy terápiát kereső laikusnak a pszichodinamikus és a kognitív terápia különbségét? Válasszon ki egy esetet, és indokolja, hogy melyiket javasolná az érdeklődőnek.

Kulcsszavak: Pszichodinamikus és kognitív terápia jellemzőinek, eszközeinek, indikációinak ismerete, esetpéldák, hatásmechanizmusok átlátása.

**Szem08**

Egy barátja megkérdezi, hogy a párjával való konfliktusaik összefüggenek-e a személyiségükkel? A személyiségjegyeik hatással vannak-e arra, hogy elégedettek a párkapcsolatukkal?

Kulcsszavak: Személyiségjegyek kompatibilitása, ezekből fakadó konfliktusok (pl. Big Five, Keirsey-Bates).

**Szem09**

Egy barátja megkérdezi, rugalmas-e a személyiség, milyen életkorban változik, milyen tulajdonságok változnak leginkább?

Kulcsszavak: Személyiség változása, temperamentumjegyek.

**Szem10**

Egy ismerősének segítségre van szüksége. Magyarázza el neki, miben különbözik egy baráti és egy terápiás kapcsolat. Az illető már járt kineziológusnál, tapasztalata alapján nehezen bíz a szakemberekben. Az is érdekli, vannak-e a terápiás kapcsolatot szabályozó normák, szabályok? Hogyan tudná meggyőzni, amellet érvelni, hogy bátran keressen terapeutát, egy ilyen szakemberben megbízhat.

Kulcsszavak: Pszichológus etika. A terápiás kapcsolat jellemzői.

## SZOCIÁLPSZICHOLÓGIA

### Szoc01

Rendőrknek tart a pszichológus teamjük továbbképzést a mások hétköznapi megismerésében, a szándékuk felismerésében fellépő szisztematikus torzításokról. Milyen mechanizmusokat, jelenségeket javasolna a kollégáinak, amikre hívják fel a rendőrök figyelmét?

Kulcsszavak: Személyészlelés, attribúció.

### Szoc02

Milyen különböző funkciókat tölthet be egy személy életében az, hogy előítéletes a vegetáriánusokkal/húsevőkkel szemben? Hozzon minél több funkció betöltésére példát! Mutassa be, hogy az adott funkciót szolgáló előítéletet hogyan lehetne megváltoztatni!

Kulcsszavak: Előítélet, sztereotípiák.

### Szoc03

Társai egy kampányt terveznek a Károli pszichológia BA népszerűsítésére. Mit tanácsolna neki, mire figyeljenek a kampány kialakításakor annak alapján, amit a hatékony meggyőző kommunikációról megismert!

Kulcsszavak: Attitűdváltozás, meggyőzés.

### Szoc04

Milyen hétköznapi esetekben merülhet fel a kognitív disszonancia? Hozzon példát minél többféle disszonanciára!

Kulcsszavak: Konzisztenciaelméletek, attitűd és viselkedés.

### Szoc05

A romákhhoz való többségi viszonyon keresztül mutassa be az előítélet és a társadalmi normák szerepét a társas viselkedés alakításában!

Kulcsszavak: Előítélet, csoportközi viszonyok, társadalmi normák.

**Szoc06**

Egy újonnan kinevezett vezető barátja azzal a problémájával keresi meg, hogy nem tud hangadóvá válni a munkacsoportjának megbeszélésein. A kommunikációs kontroll milyen eszközeit tudná neki ajánlani? Milyen más problémája lehet, ami nem függ össze a hatékony kommunikációval?

Kulcsszavak: Kommunikáció, kommunikációs kontroll, vezetés.

**Szoc07**

Egymást még nem ismerő kollégákból alakít a cége egy új munkacsoportot. Arra kéri fel, hogy segítsen belőlük jól teljesítő munkacsoportot formálni. Milyen nehézségeket várna a különböző csoportfejlődési fázisokban, hogyan segítené át ezeken a csoportot?

Kulcsszavak: Csoportfejlődés, csoportteljesítmény.

**Szoc08**

Egy általános iskolai osztályban több klikk alakult ki, nagyon rossz a közösség. Az osztályfőnökük felvett az osztállyal egy szociometriai kérdőívet, de nem igazán tudja, hogyan tudná ennek alapján fejleszteni a közösséget. Segítsen neki, hogy mit tud ő tenni. Hogyan használhatná fel az eredményeket egy iskolapszichológus a közösség fejlesztésére?

Kulcsszavak: Csoportdinamika, szociometria, csoportkohézió.

**Szoc09**

Egy társasházi lakógyűlésen dönteniük kell arról, hogy zöld vagy lila legyen a bejárat kapu. Az emberek fele zöldet szeretne, a negyede lilát, a többiek bizonytalanok. Ön mindenképpen kéket szeretne. Hogyan próbálná a közösséget meggyőzni?

Kulcsszavak: Társas befolyás, kisebbségi befolyás.

**Szoc10**

Hogyan lehetne az Újpest és a Fradi szurkolói közötti ellenségeskedést csökkenteni? Mik a felhasználható pszichológiai módszerek erősségei, gyenge pontjai?

Kulcsszavak: Csoportközi konfliktus, társas identitás.